

hamvakat nem tartalmazó, gazdag mellékletű, téglalap alakú sírgödört jelképes sírnak határozhatunk meg.

A sírkertek két kör alakú és egy szabálytalan, többszörösen ívelt oldalú kivételével mind négyzetes, vagy téglalap alaprajzúak voltak (némelyik déli oldalán kisebb, kiugró négyzetes toldalékkal). A 2005-ben feltárt 5 sírkert mellé 2006-ban újabbakat találtunk, így összesen 34 sírkertet sikerült dokumentálnunk. Méretük igen változó: a legkisebb 2,4×2,9 m, a legnagyobb 14,6×15,2 m kiterjedésű. Legtöbb esetben a déli oldalon megszakad az árok vonala, egy átlagosan 1,5 m szélességű bejárati részt szabadon hagyva. A sírkertek árkai „V” keresztmetszetűek, vagy a sekélyebbeknél félkörívesek. Schol nem sikerült összetettebb fakonstrukció nyomait rögzíteni sem az árkok alján, sem a sírkerten belül, így azt a korábbi hipotézist, hogy a körülárkolások fából ácsolt (sír)építmények alapárkai lennének, mindenképpen el kell vetnünk. Egyazon sírkerten belül olykor 2, vagy 3 urnasír is előkerült, vagyis a sírkertek nem – vagy legalábbis nem mindig – egyetlen személy temetkezési helyeként szolgáltak, hanem családi tulajdonban (használatban) álltak.

BESZÉDES JÓZSEF – SZILAS GÁBOR

85. Bükkábrány, bányabővítési terület

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Sza

A Herman Ottó Múzeum munkatársai 2006 folyamán örökségvédelmi hatástanulmányhoz több alkalommal végeztek helyszíni szemlét a tervezett bányabővítés területén. Ennek során hét, egymástól jól elkülönülő régészeti lelőhelyet azonosítottunk, melyek elsősorban a neolitikum időszakába (I–V, VII. lh.), valamint a császárkorba sorolhatóak (VI. lh.). Fenti területeken intenzív leletanyagot a II., VI. és VII. lelőhelyeken gyűjtöttünk. Utóbbi lelőhelyen az újkőkori kerámiatöredékek mellett a felszínen foltokban koncentráldott patics az egykori házak helyét sejteti. Az I., III–V. lelőhelyeken kisebb területen szórványos leletanyagot gyűjthettünk. A VI–VII. régészeti lelőhelyek a Bükkábrány–Vasúti-dűlő közelében a tervezett bányabővítési területen jóval tovább nyúlnak.

VERES JÁNOS

86. Cegléd, Bába–Molnár-dűlő (4/12 lh.)

(Pest megye) Sza, Á

2006. március 29. és május 23. között végeztük a 4. sz. főút 69,6–76,8 km-szakasz szélesítéséhez kapcsolódó megelőző feltárást a 4/12 lh. K-i részletén. Egy hajdani érkanyarulat belső, déli oldalán levő, alacsony kiemelkedésen elterülő lelőhelyrészt a főút 76+350–76+500 km-szelvény szélesítése keresztelte. A 14–15 m széles sávban feltárt 2296 m²-es felületen 13 sír és egy kör-árok, valamint 102 telepobjektum, objektumrészlet helyezkedett el.

Az alacsony kiemelkedés középső, magasabb részén *szarmata temetőrészletet*, egy árokkeretes és 12 jelöletlen

sírt tártunk fel. Négy temetkezés bolygatatlan volt, a többiek alaposan feldúltak. Tájolásuk 4 esetben DK, 9 esetben DNy felé tért el a D–É-i iránytól. A 189. sz. női sírban a nyaknál pántkengyeles aláhajlított lábú bronz-fibula, a nyaktájon és a mellkason nyaklánc korall- és lapos kettőskúpos (diszkosz alakú) sötétkék üveggyöngyei feküdtek. A DNy-i tájolású temetkezések közül a teljesen feldúlt 345. sz. sírt D-en nyitott körárok övezte. (Mellékletei: díszlemezes? fibula, rovátkolt huzallal keretezett, ovális alaplemezes túszerkezet részletével, borostyángyöngy, vastöredék). Ovális vascsat, vaskés töredékei, lábfejeknél szürke, korongolt, gömbtestű, hengeres nyakú edény volt a 188. sz. férfi sírban, a 342. sz. sírből vasfibula lábteste került elő. Kevés lelete alapján a temetőrészletet a késő szarmata időszakra, a Kr. u. 4. századra keltezzük. A 102 telepobjektum, objektumrészlet közül 30 objektum (7 árok, 21 gödör, 1 bányagödör, 1 házrészlet?) lelet illetve keltező lelet nélküli; 46 objektum a szarmata, 26 objektum az Árpád-kori településhez tartozott.

A *szarmata településrészletet* 13 árok, 8 bányagödör, 20 gödör, 4 kemence és egy házrészlet alkotja. Az ÉK–DNy-i tengelyű, altalajba 75–80 cm-re mélyülő ház részletében, ÉK-i oldalánál kerek, sekély gödört találtunk. Kérdéses a feltárást határánál feltárt 2 kemence jellege, mindkettőt szarmata árok is átvágta. Az egyik fenéktapasztása alatti kerámiaréteg – kevés kivétellel – felállított, korongolt hombártöredékekből állt. Az oldalon újratapasztott másik kemencénél megsemmisült a fenék és oldal nagy része. Sütőfelületének széle alatt a sötétszürke-fekete és pirosas korongolt edénytöredékek rétegének részleteit bonthattuk ki. A 337. sz. szabadtéri kemence sütőfelülete 52 cm-re mélyült a nyesési szint alá, tapasztása alatt 5–6 cm vastagságban kézzel formált edénytöredékek, állatcsontok, malomkódarabok voltak. Szája ÉK felé nyílt, előterét megsemmisítette egy Árpád-kori gödör. A 399. sz. szabadtéri kemence fenekét már a mélyszántás megsértette. Sütőfelülete DK felé lejtett, a kemenceszáj megsemmisült, előterének csak részleteit sikerült megfigyelni. A sütőfelület és oldal alatti cserépréteget szürke korongolt edénytöredékek, piros festésű római tál töredékei alkották, a kemence közepén és DK-i részén, a megújított tapasztás alatt nem voltak edénytöredékek.

A település gödrei többségében méhkas alakú, trapéz metszetű, hordó alakú vermek, többnyire hamus-humuszos betöltéssel. Néhány kisebb-nagyobb teknőszerű alakú, valamint meredek, szűkülő oldalú gödört is kibontottunk. A feltárt árok többnyire ÉK–DNy és ÉNy–DK irányúak, változó szélességgel és mélységgel. Kiemelhető az ÉK–DNy-i irányú, majd Ny felé kanyarodó, 2–2,6 m széles 385. sz. árok. Sekély, közepén kissé lemélyedő, helyenként tagolt fenekű árok, Ny felé mélyülve megsemmisítette a 399. sz. kemence előterének KDK-i részét. Humuszos betöltésében viszonylag sok állatcsont, kevesebb edénytöredék került elő. Több szabálytalan körvonalú, kisebb-nagyobb, általában sekély